# דרשוני כרך ב — פלוגתא דקידושין



פלוגתא דקידושיןאביטל הוכשטיין

האשה נקנית בשלוש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים. נקנית בכסף, בשטר ובביאה...וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל (משנה, קידושין א, א)

איבעיא להו: תנן 'האשה נקנית בשלש דרכים: בכסף, בשטר ובביאה', עבד עברי במה נקנה?תנן התם: 'עבד עברי נקנה בכסף ובשטר'.ובהמה גסה?תנן: 'במסירה'.ונכסים – מאי שְׁנָא אשה מנכסים?שהנכסים בכסף ובשטר ובחזקה, והאשה – בביאה.ותו – דניכסי לאו קנו לדידהו והאשה במיתת הבעל קונה את עצמה.ולמה לימות?אלא לימא לאיניש, אי קנית אשתך כשאר נכסיך, 'קונה את עצמה במיתת הבעל' כדתנן. ואי שבק קניין אשה ודבק באתתיה, לא לימות, דכתיב 'ראה חיים עם אשה' (קהלת ט, ט).

בעת מיכל בת שאול: מאי שנא הכא דתני 'האשה נקנית', ומאי שנא התם דתני 'האיש מקדש'?אמרו לה: תנן הכא 'נקנית בכסף', דכתיב 'שדות בכסף יקנו' (ירמיהו לב, מד), וכתיב 'השדה אשר קנה אברהם' (בראשית כה, י). ותנן התם 'האיש מקדש', דהא אסר לה אכולי עלמא כהקדש.

אמרה מיכל: 'אסר לה' – מאן הוא דאסר לה?אמרי רבנן: גברא, דקני.אמרה מיכל: והא כתיב 'ודבק באשתו' (בראשית ב, כד). אי כתיב 'ודבקה בבעלה', היינו דאסורה אכולי עלמא, השתא דכתיב 'וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ' – הוא נינהו דאסור אכולי עלמא כהקדש!

אישתיקו רבנן. תניא, רבי שמעון אומר: מפני מה אמרה תורה 'כי יקח איש אשה' (דברים כב, יג), ולא כתב 'כי תילקח אשה לאיש?' ואיכא דאמרי: מפני מה אמרה תורה 'כי יקח איש אשה' (דברים כב, יג), ולא כתב 'כי תיקח אשה איש?' מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש. משל לאדם שאבדה לו אבדה, מי חוזר על מי? בעל אבדה מחזר על אבדתו.

אמרה מיכל בת שאול: והא כתיב 'כי מאיש לקחה זאת' (בראשית ב, כג) – לא אבדה ולא אבֵדה אלא 'לזאת יקרא אשה' (בראשית ב, כג).אמרו לה: אי לאו השבת אבדה, מאי משמע 'האיש מקדש'?

אמרה מיכל: קידושין דביקותא דתרי הווין, כדגמרינן: 'וכל היכא דאיכא פלוגתא תני "דרכים", וכל היכא דליכא פלוגתא תני "דברים". והכא תנן 'האשה נקנית בשלש דרכים'.

והיכי דמי 'פלוגתא' בקידושין?פלוגתא – שיתוף הנבדלים הוי. דדרך דקידושין דומיא לדרך דאתרוג. כיצד? 'אתרוג שווה לאילן בג' דרכים ולירק בדרך אחד'. צד שווה לאילן וצד שווה לירק – פלוגתא הווי בשלם, באתרוג, באחד. הכא נמי קידושין, הווי בהו צד שווה לפלוני וצד שווה לאלמונית – פלוגתא הווי באיחוד, בזוג, באחד.

ותו, דכוח דפלוגתא עדיפא, דכתיב 'טובים השנים מן האחד' (קהלת ד, ט), אחד נופל ושני מקים, אחד בקור ושני מחמם דכתיב, 'האחד שיפול ואין שני להקימו... ולאחד איך יחם' (קהלת ד, י–יא) היינו דביקותא דתרי.

תרגום:

נשאלה להם: במשנתנו שנינו 'האשה נקנית בשלושה דרכים: בכסף, בשטר ובביאה' עבד עברי במה נקנה? שנינו שם: 'עבד עברי נקנה בכסף ובשטר'.ובהמה גסה [במה נקנית]?שנינו: 'במסירה'.ונכסים – במה שונה

אשה מנכסים?שהנכסים בכסף, בשטר ובחזקה, והאשה – בביאה.ועוד – שהנכסים לא קונים את עצמם והאשה, במיתת הבעל קונה את עצמה.ולמה שימות?אלא נאמר לו לאיש: אם קנית את אשתך כשאר נכסיך, [אז] 'קונה את עצמה במיתת הבעל' כמו ששנינו. ואם עזב [האיש] קניין אשה ודבק באשתו, [אז] לא ימות ב'קונה את עצמה'. כמו שכתוב, 'ראה חיים עם אשה' (קהלת ט, ט).

שאלה מיכל בת שאול: במה שונה כאן, ששנינו 'האשה נקנית', משם, ששנינו 'האיש מקדש'?אמרו לה: כתוב כאן 'נקנית בכסף' שכתוב 'שדות בכסף יקנו' (ירמיהו לב, מד) וכתוב 'השדה אשר קנה אברהם' (בראשית כה, י). ושם שנינו 'האיש מקדש', שהרי הוא אסר אותה על כל העולם כהקדש.

אמרה מיכל: 'אסר אותה' – מי הוא שאסר אותה?אמרו החכמים: האיש, הקונה!

אמרה מיכל: והרי כתוב 'ודבק באשתו' (בראשית ב, כד). אם היה כתוב 'וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ', הרי היא אסורה על כל העולם, עכשיו שכתוב 'ודבק באשתו' – הוא זה שאסור על כל העולם כהקדש!שתקו חכמים.

שנינו בברייתא: רבי שמעון אומר: מפני מה אמרה תורה 'כי יקח איש אשה' (דברים כב, יג), ולא 'כי תילקח אשה לאיש?' ויש שאומרים: מפני מה אמרה תורה 'כי יקח איש אשה' (דברים כב, יג), ולא 'כי תיקח אשה איש?' מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש. משל לאדם שאבדה לו אבדה, מי חוזר על מי? בעל אבדה מחזר על אבדתו.

אמרה מיכל בת שאול: והרי כתוב 'כי מאיש לקחה זאת' (בראשית ב, כג) – לא אִבְדה ולא אִבֵּדה אלא 'לזאת יקרא אשה' (בראשית ב, כג).אמרו לה: אם לא השבת אבדה היא – מה המשמעות של 'האיש מקדש'?

אמרה מיכל: קידושין – דבקות השניים הם, כמו שלמדנו: 'וכל מקום שיש חילוק, שנינו [את המילה] "דרכים", וכל מקום שאין חילוק, שנינו [את המילה] "דברים"'. וכאן שנינו 'האשה נקנית בשלש דרכים'.

וכיצד ייעשה 'חילוק' בקידושין?חילוק – שיתוף הנבדלים הוא. דרך של קידושין דומה לדרך של אתרוג. כיצד? 'אתרוג שווה לאילן בג' דרכים ולֵירק בדרך אחד'. אתרוג יש בו צד שווה לאילן ויש בו צד שווה לירק – חילוק ישנו בשלם, באתרוג, באחד. כך גם קידושין, יש בהם צד שווה לפלוני ויש בהם צד שווה לאלמונית – חילוק ישנו באיחוד, בזוג, באחד.

ועוד, שכוחו של חילוק עדיף, שכתוב, 'טובים השנים מן האחד' (קהלת ד, ט). אחד נופל ושני מקים, אחד בקור ושני מחמם, שכתוב, 'האחד שיפול ואין שני להקימו ... ולאחד איך יחם' (קהלת ד, י–יא) – זו דבקות השניים!

• המדרשים מבוססים על דיון תלמודי הנמצא בפתיחה למסכת קידושין בבבלי: דף ב, ע"א – דף ג, ע"א.

'עבד עברי נקנה בכסף ובשטר' – משנה, קידושין, א, ב. ובהמה גסה ... במסירה – שם, ד. נכסים – שם, ה. קונה את עצמה במיתת הבעל – שם, א. מאי שנא הכא דתני 'האשה נקנית' ומאי שנא התם דתני 'האיש מקדש'? ... שדות בכסף יקנו... השדה אשר קנה אברהם...אכולי עלמא כהקדש – בבלי קידושין ב, ע"א–ע"ב. תניא, רבי שמעון אומר ... מפני שדרכו של איש... – בבלי, קידושין ב, ע"ב. כדגמרינן: 'וכל היכא דאיכא פלוגתא – ראו בבלי, קידושין ג, ע"א. והכא תנן 'האשה נקנית בדרכים' – משנה, קידושין א, א. 'אתרוג שווה לאילן בג' דרכים ולירק בדרך אחד' – משנה, ביכורים ב, ו; וכן בבלי, קידושין ג, ע"א.